

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Retormatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / M. ie Velde

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN 677

*M. te Velde*De weg terug: schuld-
belijdenis en verzoening

MEDITATIEF 682

B.C. Buitendijk

Kerktaal-wereldtaal

ACHTERGRONDEN 683

*G. Gunnink*De doop met de
Heilige Geest 4 (slot)

OPVOEDING EN ONDERWIJS 686

*H. Kremer/H. Geertsema*Tussen belijden en
toepassen 2 (slot)

KUNST 688

*J.M. de Jong*Natuur en geloof in
romantische schilderkunst:
Runge en Friedrich

AAN DE BROEDERWEG 691

C.J. Smelik

Welkom aan drs. W.H. Rose

SYNODE-IMPRESSIES 692

Peter H. van der Laan

De rol van bestuurder

en verder...

Kleintje/Uit de kerken

DE WEG TERUG: SCHULDBELIJDENIS EN VERZOENING

In Boshuizen heeft de kerkeraad een verzoek gekregen van Zandstra (30) om toelating tot de kerk. Twee jaar geleden onttrok hij zich aan de kerk in Hoogbergen, kort nadat hij vrouw en kinderen had verlaten. Intussen is hij gescheiden en met de jonge vrouw getrouwd, om wie hij destijds zijn huwelijk heeft opgebroken.

Zandstra komt in Boshuizen met zijn 'nieuwe' vrouw elke zondag in de kerk. Zij is van oorsprong hervormd dooplid, maar ze wil nu belijdenis doen in de Gereformeerde Kerk.

Hoe moet je als kerkeraad op het verzoek van Zandstra reageren? Hoe is er voor hem een weg terug? Vorige week citeerde ik al de principes die de kerkorde in art. 60 en 75 aanreikt. Vandaag zien we hoe het verhaal verder gaat.

Communicatie tussen kerkeraden

We hebben in onze kerken niet
zwart op wit generale afspraken

over communicatie tussen kerkeraden die bij dezelfde pastorale situatie betrokken zijn. Maar dat betekent niet, dat elke kerkeraad maar z'n eigen gang moet gaan.

We leven immers in een kerkverband met elkaar. Via de attestatiegelingen van art. 60b en 63 KO. accepteren we elkaars pastoraal beleid en tucht.

Op grond van dat kerkverband-principe mag je zeggen: de kerkeraad van Boshuizen moet in de beoordeling van de aanvraag van Zandstra beginnen **dáár** waar hij zijn huwelijk brak en waar de kerkelijke draad door hem zelf werd afgesneden, in Hoogbergen.

Er moet dus informatie worden ingewonnen. Wat zijn in Hoogbergen de ervaringen met Zandstra geweest? En hoe kijken ze daar aan tegen de weg die hij de laatste twee

jaar is gegaan? Hoe zou de kerkeraad daar reageren, als hij zich in Hoogbergen weer bij de kerk wilde voegen?

De communicatie kan het beste mondeling gebeuren via een ontmoeting van delegaties van de kerkeraden. Maar de korte inhoud ervan moet wel schriftelijk worden vastgelegd. En ik wu zeker afraiden om het beslissende werk hier via een telefoontje tussen wijkpredikanten of wijkouderlingen te doen. We moeten zorgvuldig handelen.

Wat voor doel hebben we met zulke communicatie? Dit, dat ais Zandstra tot de kerk in Boshuizen zou worden toegelaten, het ook de instemming van de kerkeraad in Hoogbergen kan hebben. De Tafel van de Here is immers één. Wie in Boshuizen aanzit, is krachtens de gemeenschap der heiligen in het kerkverband ook in Hoogbergen toegelaten.

Het moet niet kunnen, dat ze straks in Hoogbergen zeggen: 'die Zandstra is in Boshuizen wel weer lid geworden, maar dat zou hier nooit gebeurd zijn!' Dan zouden kerkeraden op een verkeerde manier tegen elkaar worden uitgespeeld. En dat zou schadelijk zijn voor de naam van de kerk en de Naam van de Here!

Dat betekent niet, dat Hoogbergen een soort vetorecht krijgt over toelating in Boshuizen. Uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid bij de kerkeraad van de plaats waar Zandstra nu woont. Maar aan de andere kant, in een dergelijke situatie is Hoogbergen wel nauw bij de hek geschiedenis betrokken. We doen er goed aan om dat te verdisconten, bijvoorbeeld door in het verlengde van art. 60, 63 en 75 KO. enkele procedure-afspraken te maken.

Communicatie-afspraken

Ik denk aan simpele werkafspraken zoals:

- dat kerkeraden met elkaar in overleg dienen te treden als ze beide via een van de partners te

maken krijgen met dezelfde huwelijksbreuk en echtscheiding;

- dat iemand die zich eerder aan een Gereformeerde Kerk onttrok in een andere gemeente niet zal worden toegelaten dan na overleg met en met kennisgeving aan de kerkeraad van de eerstgenoemde kerk';
- dat wanneerer tussen twee kerkeraden verschil is over een dergelijke zaak, de kwestie ter beslissing zal worden voorgelegd aan de classis van de kerk waarvan het besluit wordt aangevochten.

Zulke afspraken zijn geen overreglementering in de kerk. Natuurlijk zou het mooi zijn als het er zonder kon. De dingen die ik noemde moesten onze kerkeraden trouwens eigenlijk ook doen zonder dat het formeel voorgeschreven is. Maar gezien allerlei voorkomende gevallen van wrijving en meningsverschil kunnen we de communicatie maar beter enigszins reguleren. Dat bevordert de vrede, de eensgezindheid en de rechtsgelijkheid in de kerk.

Tekenen van berouw

Bekering, berouw en schuldbelijdenis, dat is & weg waarlangs de deur naar de gemeente en naar de Here weer opengaat. Er zijn 'volgende tekenen van berouw' nodig, zegt art. 75 KO. Hoe gaat dat in de praktijk? Hoe toets je dat?, Het is me in de voorbije jaren opgevallen, dat er onder ons op dit punt vaak een gebrek aan concreetheid en diepgang is. Wij zijn niet zo goed in hartelijke schuldbelijdenissen. We hebben moeite om die concreet te maken. Het blijft gauw in algemene bewoordingen en in wat formele erkenningen hangen. De weg terug naar de kerk en naar de avondmaalstafel wordt dan een sluipteg van oppervlakkige woorden in plaats van de koninklijke weg van berouw en vergeving. Kan het anders? Stel, dat je als ouderlingen en als predikant met een man als Zandstra te maken krijgt.

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGEREDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. SOS,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (038) 3331201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
Oe Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25.4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar: f 46,25 per halfjaar; studenten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland: f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij

de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

Hoe spreek je hem dan aan? Welke vragen stel je hem? Ik wil graag eens een drietal concrete ijkpunten noemen, **dingen** waaraan je kunt toetsen of het iemand ernst is.

Schuldbesef

Je praat met de **man** over de zonde die hij heeft gedaan door zijn huwelijk te breken. Je **legt** hem de woorden niet in de mond, maar je laat hem zelf zijn schuld en **zijn berouw** formuleren. Hij moet het zelf zeggen!

Als er berouw is, dan komt er geen vlot verhaal. Dan zal hij zichzelf niet schoon praten. Dan zal hij niet beginnen over de gebreken van zijn eerste **vrouw**, de bruid van zijn jeugd. Maar dan zal hij het over zijn eigen kwaad hebben. En dan heeft hij het daar moeilijk **mee**. Als er echt **berouw** is, dan **is** er de toonhoogte van Psalm 51. **Dan** ben je door schuldbesef getroffen en verslagen. Dan is er een **verbrijzeld** hart en een verbroken geest. Dan heeft Zandstra het niet snel en gemakkelijk even weer met God in orde gemaakt. Maar dan kent hij pijn en verdriet, dan komen er **soms** tranen over de onherstelbareschade die hij heeft **aangericht**. En **dan** spreekt hij op een gelovige manier over de vergeving die er **tóch** is voor arme zondaren.

De kern van zo'n **schuldbelijdenis** is, dat **iemand zegt**: 'Ik heb er spijt van! Ik heb **berouw**. Ik wou dat ik **het nooit** gedaan had.' En **als** je dan een pastoraal **oor** hebt, kun je vaak heel goed peilen, of er echt berouw is of niet, of iemand zuiver en oprecht tegenover de Here zijn zonden heeft beleden of niet. Mijn ervaring is, dat nog wel **eens** te gauw onder ons een schuldbelijdenis wordt geaccepteerd. Iemand **zegt**, dat het 'fout' is geweest, wat hij deed. Maar als je vraagt: 'Je **wou** dus maar, dat je het **nooit** gedaan had?' Als het kon, dan zou je terug willen?', dan zegt hij daar geen 'ja' op. Is dat geen veeg **teken**? **Vaak** zit er bij nader doorpraten een compromis-denkenachter,

een poging om het **met** God op een akkoordje te gooien. Het is volgens mij funest, als we in **de kerk** met zulke **oppervlakkige** schuldbelijdenissen akkoord gaan! Laat Psalm 51 of Psalm 32 de '**stenvork**' zijn, waarmee we de toonhoogte bepalen. Wat **daar** niet **mee** overeenstemt is verkeerd. En hoort in de kerk niet aanvaard te worden. Dan moeten we **dieper** afsteken.

Houding tegenover de ex-vrouw

Nog op een **ander** belangrijk punt **kun** je toetsen, of iemand als **Zandstra** werkelijk berouw heeft. Ik denk aan de verhouding tot zijn ex-vrouw en zijn **kinderen**. Zij zijn de meest getroffen en beschadigde naasten. Hoe stelt hij zich tegenover hen op?

Tekenen van berouw? Dat betekent dan, dat hij met **z'n** berouw niet alleen naar de Here **moet**, **maar ook** naar **zijn** eerste vrouw. In een situatie als van **Zandstra is de weg** van terugkeer **in** het eerste huwelijk afgesneden. Maar er blijven nog wel andere manieren over om **berouw** te tonen.

De man zal z'n ex-vrouw moeten zeggen en/of schrijven, dat hij zich schaamt over wat **hij** heeft gedaan. Dat hij **zijn** zonden beseft en er **berouw van** heeft en zou willen, dat hij ze niet gedaan had. En **hij** zal haar hartelijk en diep gemeend om vergeving **moeten** vragen.

Op soortgelijke manier geldt dit ten aanzien van zijn **kinderen**. Op een passende wijze (afhankelijk natuurlijk **ook** van hun leeftijd) moet hij hun (nu en later) **laten** merken, dat hij berouw **heeft**. En z'n familie, de **familie** van z'n vrouw en de vrienden uit de eerste **huwelijksperiode** moeten het ook weten.

En dan moet het niet alleen bij woorden blijven. De innerlijke **bekering**, het **berouw**, dat moet **ook** praktisch gestalte **krijgen**. Als de man **bijvoorbeeld steeds** wrijvings veroorzaakt rond een alimentatie of een bezoekenregeling, of als hij

de kinderen opzet tegen hun **moeder**, dan is dat bepaald geen **teken van** een goede gezindheid. **Ook daar** moet je op letten.

Schuldbesef in de conversatie

Er is een derde lijn, nl. de lijn naar de huidige omgeving. Hoe spreekt de gescheiden man tegen de **ambtsdragers** en tegenover zijn nieuwe kennissen over zijn ex-vrouw? Zegt hij negatieve dingen over haar en probeert hij **zichzelf** schoon te praten? Wordt **de** lijn van **berouw** en verootmoediging ook in de verdere conversatie doorgetrokken? En **hoe** praat hij in zijn omgeving over echtbreuk en daarop volgende scheiding? Praat hij **dat goed**? **Bagatelliseert** hij het kwaad? Kritiseert hij de **kerkeraad** van Hoogbergen? Of merk je **ook** aan zijn spreken op al deze punten, dat het berouw echt is? Het maakt groot verschil, of de man al redenerend het breken **van een huwelijk** goed praat of dat hij direct of indirect andere mensen waarschuwt tegen zulk **kwaad**.

Je zult **dus moeten** kijken **naar** de hele houding die zo iemand in de gemeente en daarbuiten **aanneemt**. Stralen **daar** geloof en bekering in door? Of **is** het **maar** een oppervlakkig en **gemakkelijk** praten?

Toetsing

Soortgelijke opmerkingen zijn er voor een geval als dat van Zandstra te maken met **betrekking** tot het kwaad van de **onttrekking**. **Ook** dat is een ernstige **zonde**! Er moet **ook** op dit punt berouw en schuldbelijdenis komen. En die **moeten** geuit worden, bijvoorbeeld tegenover de **kerkeraad** en de gemeente **waar** hij zich destijds onttrok. Een **kerkeraad** moet dan volgens art. 75 K.O. de tekenen van **berouw** toetsen. Dat brengt met zich mee, dat de **kerkeraad** een bepaalde proeftijd mag stellen. Mensen die zich melden om weer lid te worden van de kerk hoeft je niet zo maar

voetstoots te aanvaarden.

Als **hun berouw** oprecht lijkt, kan toch een periode van beproeving heel heilzaam zijn. In die tijd leer je de man beter kennen. Hij krijgt de tijd om uitwerking geven aan zijn berouw tegenover zijn ex-vrouw en andere betrokkenen. Hij kan zijn boetvaardigheid tonen. En de kerkeraad kan **kijken**, hoe hij zich in de nieuwe gemeente opstelt en hoe zijn levenswandel is.

Op die manier komt beter aan het licht, wat iemands gezindheid is. Neemt hij bijvoorbeeld **een houding** aan van 'ze moeten me dadelijk toelaten!', dan is dat een indicatie dat het bij hem **nog** niet goed zit. Er is veel **mogelijk** in het peilen van het berouw **van** je medemens. Maar je zult soms ook op **grenzen** stuiten. Het traject van de toetsing van een schuldbelijdenis nooit perfect te **beschermen** tegen **gebrek** aan diepgang en echtheid. Uiteindelijk kent **alleen** de Here het hart. Daarmee is ook de **grens** aangegeven van **wat een kerkeraad kan toetsen**.

Herstel

Ik schreef, dat mensen **soms** met een oppervlakkig schuldbelijdenis **komen**. En dat die door een **kerke**raad wel eens te snel wordt **aan**vaard. Maar het **kan** ook anders. Door Gods genade kan het komen tot hartelijk berouw en tot een oprecht gelovige keus om terug te keren tot de **Here**.

Dan komt het moment, dat de verzoening mag plaatsvinden. Dat **woord** 'verzoening' is een **prachtig** woord. We **bedoelen** er mee: herstel van verhoudingen in de weg van vergeving en vernieuwing. Dan gaat het om herstel van de verhoudingen naar **drie kanten**: met de **Here**, met de meest **betrokken** naasten, **en** met de gemeente.

Verzoening. Het wordt weer vrede. Met **God** en met **elkaar**. Littekens blijven er. Maar je **kunt** elkaar weer recht in de ogen **kijken**. En je loopt **weer samen** op de **weg** van het **leven**.

Publiek

In een geval als dat van Zandstra voltrekken we die verzoening dan vervolgens niet maar achter gesloten deuren. Het moet een publieke verzoening zijn. Ik **herinner** even **aan de** woorden van art. 75 K.O.: 'De kerkeraad **zal beoordelen** of van deze schuldbelijdenis mededeling **aan de gemeente** gedaan moet **worden**'.

Wat is daarbij **het** criterium? **Hoe** moet een kerkeraad **bepalen**, wanneer wel en **wanneer** niet een afkondiging plaatsvindt? Dat hangt er van af, om wat **voor een** zonde het gaat. Bij een geheime **zonde**, die maar aan **weinigen** bekend is, blijven de schuldbelijdenissen de verzoening ook tot een **kleine kring** beperkt.

Maar als het een publieke zonde is, dan ligt die als een 'aanstoot', d.w.z. als een struikelblok in het midden van de gemeente. Aanstoot betekent: als die zonde niet wordt aangepakt bij de naam wordt **genoemd** en publiek wordt weggedaan, dan wordt de **naam** van de Bere oneer aangedaan. Alsof die zonde er **wezen** mag in de gemeente van Christus.

En dan blijft die zonde bovendien als een infectie-plek in de gemeente liggen. Om kunnen **ook** andere **gemeenteleden** erdoor tot zonde **komen**. Ze zien iemand zondigen a.h.w. **zonder** dat er merkbaar 'nee!' **tegen** gezegd wordt. Ze kunnen gaan denken, dat zo iets er dus wel bij **dóór kan** in de gemeente van Christus. Er wordt geen duidelijke streep **getrokken** tussen de christenen en die bepaalde zonde. Het is daarom heel belangrijk, dat we na een publieke zonde openlijk aan de gemeente bekendmaken, dat de **zondaar** zich bekeerd heeft. Het verbreken van een huwelijk **en** een onttrekking **aan de kerk** zijn **publieke** feiten. Dan moet je daar ook openlijk verzoening over doen. De afkondiging aan de gemeente is immers niet 'iemand een trap na geven'. Maar het is verzoening. Het is samen blij zijn met de bekering

van een zondaar. **Danken voor** Gods genade. En hem weer hartelijk in je midden **aanvaarden** en o p nemen. En tegelijk weten: **zulke** zonde hoort er niet bij in het leven van Gods kinderen.²

Soms zegt **men** wel: 'De gemeente merkt het toch vanzelf als iemand aan het avondmaal komt, dat **alles** weer in orde is?' **Dus** hoeft er niets afgekondigd te worden.

Ik vind **dat** een vreemde redene-ring. Het maakt een angstvallige en krampachtige indruk. **Als** je de zonde, **ook** al is die publiek, niet genoemd wilt hebben in de **kerk**, ben je **dan** niet eigenlijk **bezig** die te **bedekken** en te verheimelijken? En zou dat de manier zijn waarop de Here wil dat we met de zonde omgaan? Dat leren we wel **anders** uit de **voorbeelden** van **David** en **Petrus** en vele anderen van wie ons in de Bijbel de zonden worden **verteld**!

Ernstig en hartelijk

Natuurlijk, dan **moet** het meedelen **van** de schuldbelijdenis wel op een goede manier gebeuren. Ernstig, omdat de zonde zo erg is. Indringend, zodat de gemeente zich niet boven de zondaar verheven kan voelen. Dankbaar, **vanwege** de **bekering** die **God** gewerkt heeft. Hartelijk, omdat je als broeders en **zus**ters nu samen met hem die zich bekeerd heeft, **voor** Gods aangezicht een nieuwe start **mag** maken. in de kerkdienst zal de voorganger aan **deze** dingen op een goede **manier** stem **en** gestalte moeten geven. Een sobere afkondiging, **een** indringend en hartelijk gebed, een bewogen lied. Van zo'n **voltrekking** van de verzoening kan een bijzondere zegen uitgaan. Het **kan** mee een kracht **zijn** in het weren van de **zonde** uit de gemeente. Het werkt zuiverend.

Zo'n aanpak wordt bijv. terecht gevolgd in het geval **van een** 'gedwongen huwelijk'. Maar zo'n **aanpak is in onze** dagen minstens **w noodzakelijk** als het gaat over het kwaad **van het kapotbreken** van

Een **enkele** keer komt het voor, dat mensen zelf vragen om publiek schuldbelijdenis te mogen doen. Ik hoorde eens van een echtpaar, dat op eigen **verzoek** vóór in de **kerk** het 'jawoord' **heeft** gegeven op een kort formulier van schuldbelijdenis na het doen van ernstige zonden. Zou er niet blijdschap in de hemel zijn **geweest over** zo'n **hartelijke bekering** en openhartig schuldbe-
lijdenis?

Concreet toegepast op de situatie van Zandstra betekent dit het volgende. De **kerkeraad** van Boshuizen zal **van** hem moeten vragen: be-**rouw** en schuldbelijdenis tegenover de Here, tegenover **zijn** ex-vrouw en andere naast betrokkenen, en tegenover de **kerkeraad van Hoogbergen**. **Er** mogen ook de **andere** dingen van hem **worden gevraagd** die ik hierboven omschreven heb. En dan kan hij vervolgens als lid van de gemeente **worden toegelaten met** ongeveer de volgende afkondiging:

Op de zondag na het verstrijken van de genoemde datum kan in de kerkdiensten het definitief **weer** lid worden **van** de gemeente worden meegedeeld. Met dankzegging voorbede wordt dan de opneming bezegeld.

Ik ben er van overtuigd, dat **we** op deze of dergelijke **wijze** beslist **méér** kracht **kunnen** ontplooiën tegen het kwaad **van** de echtbreuk. De **kerk moet, beter dan** nu het geval is, haar reactie op echtbreuk en echtscheiding laten **horen**. **Véél** kan er achter gesloten deuren blijven. Maar de centrale momenten moeten we in onze kerkdiensten brengen **en** zo midden **in** de gemeente neerleggen.

En laat het dan een biddende **gemeente zijn**. Die de huiver kent **over** de afbrekende kracht van de zonde. Die de **zonde** niet buiten beeld **houdt**. Maar die haar hardop benoemt als zonde. En er het bloed **van Jezus Christus** en de kracht van Gods Geest over **inroept**. **Alleen dan**, als je met dat alles samen **voor** Gods aangezicht treedt, mag je verwachten, dat het kwaad **werkelijk uit het midden** van de gemeente kan worden weggedaan!

I Dat geldt uiteraard nog des te sterker, wanneer iemand destijds onder publieke censuur stond of als kerklid werd afgesneden. Wel is het nodig om bij her overleg rekening te houden met het aantal jaren dat *sinds* & *onttrekking* is verlopen. En ook met de mate waarin de bewuste andere kerkeraad de betrokkene en zijn ex-vrouw nog kent. Wanneer een *onttrekking* minder dan zeven jaar geleden plaats vond zou voor de toelating in een andere gemeente niet *alleen* overleg met, maar ook *bewilling* van de eerste kerkeraad *verplicht* kunnen worden gesteld.

² In de oude kerkorde werd dat in art. 75 zo geformuleerd: 'Van al zulke zonden (...) zal de *verzoening* (wanneer men genoegzame tekenen van boetvaardigheid ziet) in zulke vorm en manier geschieden als tot stichting (...) door de kerkeraad bekwaam[geschikt] zal geoordeeld worden.' Helaas is het goede en centrale woord 'verzoening' bij de herziening van de kerkorde in 1978 wege gevallen.

³ Het 'formulier voor de wederopneming in de gemeente van Christus' (blz. 536vv, van ons Gereformeerd Kerkboek) gebruiken we

alleen wanneer iemand eerder volgens art. 77 KO „werd afgesneden, niet voor mensen die zelf zich onttrokken (= excommuniceerden), Toch zou het juist zijn om in die gevallen te volstaan met de mededeling 'toegelaten tot de gemeenschap der kerk' of 'heeft zich onder opzicht en tucht van de kerkeraad gesteld'

Op 74 en 75 juni is er een congres over theologie en filosofie, 50 jaar na de breuk tussen de 'vrijgemaakten' en de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte. Organisatie: F.Q.I. en de Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte. Kunnen theologie en filosofie elkaar helpen om het gereformeerde geloof hedendaags te verwoorden? Sprekers en referenten o.m. J. Douma, H.G. Geertsema, A.L.T. de Bruijne, W.J. Ouweneel en J. Hoogland. Kosten: f 8,-; studenten: f 25,-. Plaats: Aula Theologische Universiteit. Aanmelding/ voorstudie-bundel: Stichting voor Ref. Wijsb. ☎ (033) 465 70 78.

M

meditatief

1 Kor. 16 : 22

De kerk heeft haar eigen taal. Ze kent woorden, die buiten de kerk niet of nauwelijks bekend zijn. Op catechisatie leer je de betekenis van termen als 'goedertierenheid', 'gerechtigheid' en ook van een woord als 'zonde'. Ze hebben een ouderwetse klank. In de kerk zijn we wel wat gewend. De taal van de Nieuwe Vertaling van 1951 was bij verschijnen al tamelijk oudbakken. We doen het er nog maar mee. Maar als je nu eens zonder moeite de bijbel en de belijdenis kon lezen. Waarom moeilijk doen als het ook gemakkelijk kan?

Vreemd woord

Maranata! Plotseling staat er dat vreemde woord. De eerste brief aan de Korintiërs is helemaal in het Nederlands vertaald. Hier stuiten we op een woord, dat we in onze taal niet kennen: Maranata! Wie zegt dat nog? Hoogstens in een samenstelling als Maranata-kerk en Maranata-beweging. Maar meestal zal de betekenis van die namen onduidelijk zijn. Waarom is het Maranata! niet gewoon vervangen door een omschrijving? Zoals het wordt gedaan in Het Boek. Dat is terminste meteen duidelijk. Je weet wat er wordt bedoeld.

Dat is tot op zekere hoogte waar. Alleen is zo niet te zien, dat het ook voor Paulus' eerste lezers een uitzonderlijk woord is. De hele brief is in het Grieks geschreven. Totdat Paulus ineens dit Aramese woord gebruikt. Eigenlijk is het een kleine zin. Die op verschillende manieren kan worden weergegeven. De ene omschrijving is: 'onze

Here is gekomen!' Zo gelezen gaat het om een feestelijke uitroep, een plechtige verklaring. Je kunt even goed vertalen met: 'onze Here, kom!' Dan is het een kort gebed om de wederkomst van de Here Jezus.

Bekend woord

Voor de Korintiërs was het dus een woord in een vreemde taal. Maar Paulus heeft het voor hen niet hoeven te vertalen. Het was blijkbaar een bekende uitdrukking in de kerken. De oorsprong kunnen we vinden in de eerste gemeente in Jeruzalem. Het woord werd gebezigd door christenen uit de Joden. Hun moedertaal was het Aramees. Sommige woorden kwamen ook buiten Palestina in omloop. Nog steeds zeggen wij: 'Amen'. We kennen ook vandaag de uitroep: 'Hosanna!'. We zingen zonder problemen 'halleluja'. 't Liefst in het Engels. Het zijn staande uitdrukkingen geworden. Ze hebben een bijzondere gevoelswaarde. Net m'n woord is 'Maranata!'.

Wereldwoord

Er bestaan veel verschillende talen en dialecten. De gevolgen van de spraakverwarring zijn goed merkbaar. Alle pogingen om tot één wereldtaal te komen, zijn mislukt. Met sommige talen kom je een heel eind in de wereld. Als je Engels, Frans en Spaans kent, kun je gesprekken voeren met een groot aantal wereldbewoners. Je kunt dan ook beter contacten leggen met christenen over heel de aarde. Je komt ervan onder de indruk als je ze hoort vertellen en zingen van Gods grootheid en liefde. De Geest

laat het loflied zingen in tal van talen. Hij brengt alle gelovigen samen in hun gebed voor Gods troon: 'Abba, Vader'. Straks zal Hij geven, dat niemand hoeft te vragen: 'Wat zegt u?'. Er zijn geen misverstanden meer mogelijk. Van die eenheden eensgezindheid mogen we nu al iets horen en beleven. De christenen hebben enkele woorden gemeenschappelijk. Waar ze ook wonen en wat ook hun moedertaal is. De Geest leert ons woorden, die wereldwijd dezelfde zijn. De taal van de kerk die weet van de nieuwe wereld. Laten die oude woorden ons maar vertrouwd worden.

afg. 1
vrijg. 2, 3, 4, 5
n. 2
vrijg. 6

afg. 1
vrijg. 2, 3, 4, 5
n. 2
vrijg. 6
afg. 7
vrijg. 8, 9, 10, 11, 12
n. 3
vrijg. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

DE DOOP MET DE HEILIGE GEEST 4 (slot)

De kracht van Christus' Geest

G. Gunnink

D.M. Lloyd-Jones dringt in **Onuitsprekelijke vreugde** aan op het zoeken van 'de doop met de heilige **Geest**', Daar heb ik kritische kanttekeningen bij geplaatst. In een laatste afsluitend artikel nu aandacht voor de vraag, of we kunnen volstaan met een afwijzende reactie.

Spanningsveld

De christen, en de christelijke kerk, bevindt zich in een voortdurend spanningsveld. Aan de ene kant is er de zuigkracht van de zonde. Al tijdens de eerste catechisatielessen leerde ik over mijzelf te zeggen: 'Ik ben naar mijn aard er op uit God en mijn naaste te haten' (Zondag 2 H.C.). Later leerde ik: zelfs na mijn wedergeboorte moet ik er niet op rekenen, gelet op wat de allerheiligsten bereikten, dat ik verder kom dan 'een klein begin' van gehoorzaamheid (Zondag 44 H.C.). Mijn oude mens blijft me danig dwars zitten. 'De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak' (Mat. 26 : 41)? Maar gelukkig!

In het leven van de christen, en van de christelijke kerk, wordt de vernieuwende kracht van de heilige Geest zichtbaar. Het vlees mag dan nog zo zwak zijn, die Geest is zo sterk als God zelf. Het is de Geest van GóD. Die Geest is Zelf God. De Geest en het vlees vormen twee uitersten, twee aartsvijanden die elkaar niet kunnen verdragen. In dat spanningsveld leef ik.

Wat de catechismus zegt over het 'kleine begin' van gehoorzaamheid dat de heilige Geest in me weet los

te maken mag niet leiden tot het onderschatten van de kracht van de heilige Geest.

Is het weinig wat de Geest bereikt? Maar de Geest deed me echt uit de dood opstaan. Hij is de levendmakende Geest. Wat een prestatie! Hij doet me telkens opnieuw opstaan. Wat een kracht! Als iemand na volledig verlamd geweest te zijn weer in staat is een wandeling te maken – al is het aanvankelijk nog maar een korte tocht – dan is dat om te beginnen een geweldig resultaat. Een klein begin belooft meer. De Geest houdt de spanning erin, zodat je er geen vrede mee hebt, dat de oude mens zich nog wil uitleven. Zodat je er serieus op uit bent in alle opzichten Gods wil te doen. En zodat je je zonder ophouden inspannt en bidt om de genade van de heilige Geest om steeds meer naar het beeld van God vernieuwd te worden (dat is ook Zondag 44!). Mijn bekeringsgeschiedenis ligt niet achter me als een voltooid verhaal, ik zit nog midden in dat verhaal. Het gaat er om spannen.

Aan de spanning ontsnappen?

Wat nu als een permanent gevaar op de lier ligt is dit: dat je aan de

spanning en inspanning van je dagelijkse bekeringsgeschiedenis wilt ontsnappen. Je berust er in, dat je 'nu eenmaal' tot alle kwaad geneigd bent, dat je 'nu eenmaal' een zondaar bent, dat je 'nu eenmaal' maar een klein begin kunt maken met het volgen van Christus, dat 'nu eenmaal' het vlees zwak is. Dat is de eerste ontsnappingsweg die je kunt bedenken om ontkomen aan de strijd, die het volgen van Christus met zich meebrengt. Met je oude mens kun je vrede hebben. Een tweede ontsnappingsroute ligt hier dicht naast. Je gaat een dubbel-leven leiden. In de gemeente voel je je thuis, zo te zien. Je kunt je je leven niet voorstellen zonder God. Maar je bent er heel handig in geworden de knop om te zetten. Zo handig, dat het automatisch gaat. Komt de oude mens aankloppen, geen probleem. Dat dubbelleven is de duivelse karikatuur van de strijd tussen oude en nieuwe mens, tussen vlees en Geest.

Lloyd-Jones zag het om zich heen: een gemakkelijk en gemakzuchtig christendom waar de spanning uit weg was.

Zijn pleidooi om alles te verwachten van de doop met de heilige Geest is m.i. dan ook te zien als een reactieverschijnsel op de verwereldlijking van de kerk en tegen het dubbelleven van kerkmensen. En als een poging de spanning tussen vlees en Geest weer terug te brengen. Een kerk die te hard en te goedkoop mept 'Het vlees is zwak!' vraagt er om. dat er vroeg of laat een reactie komt. Een reactie van mensen, die terecht aanvoelen, dat op deze manier de orthodoxe waarheid ('naar mijn aard ben ik er op uit God en de naaste te haten') misbruikt wordt om een vrij-

zinnig leven de hand boven het hoofd te houden.

Wat de **Pinksterbeweging** en **Lloyd-Jones** naar voren brengen over de noodzaak van een **doop** met de heilige Geest vraagt daarom om meer dan een afwijzing. **Reactiebewegingen** vormen een waarschuwing. Ze wijzen **zwakke** plekken aan. Een geseculariseerd leven **doet** mensen wakker worden die beseffen, dat 'Het vlees is **zwak**' geen alibi vormt **voor** een lauwe levenshouding, waaruit de spanning **verdwenen** is.

Waakt en bidt

'De **geest** is wel gewillig, maar het vlees is **zwak**'. **Christus** zei dit tegen slaperige **leerlingen**, als een **woord** van **opwekking**, niet als woord van berusting. Dat blijkt uit wat Christus er onmiddellijk aan vooraf deed **gaan**: 'Waakt en bidt, dat gij niet in verzoeking **komt**'!

In dit verband mag het aan het denken zetten, dat ook binnen de vrijgemaakt Gereformeerde Kerken er toenemende belangstelling is **voor** thema's als 'verlangen naar geestelijke groei', 'opwekking' en 'de doop met de heilige **Geest**'. Ik vat dit verschijnsel op als een **waarschuwing**. En als het aanwijzen van een **zwakke** plek. En als een nuttig vraagteken bij signalen van **verwereldlijking**, oppervlakkigheid en **Geesteloosheid** die zichtbaar worden. Je kunt je vragen hebben bij **bepaalde** onderdelen van de theologie van Lloyd-Jones. Zoals je vragen kunt stellen bij bepaalde onderdelen **van** de theologie van Watchman Nee. Maar daarmee ben je nog niet klaar met de vraag, of we wel genoeg luisteren naar Paulus' waarschuwing de heilige Geest van **God** niet te bedroeven, door wie **wij verzegeld** zijn tegen de dag der verlossing (Ef. 4 : 30). En evenmin met de vraag, of we wel voldoende verwachten van de overwinnende kracht van Christus' Geest. Iets anders is of Lloyd-Jones in zijn boek **werkelijk** de spanning **tussen** 'vlees' en 'Geest' weer **terug-**

brengt. Mijns inziens is dat niet het geval. Zijn oplossing is in feite ook een **ontsnappingsroute**! Het is de derde **ontsnappingsweg**. Het **moeizame** conflict tussen vlees en Geest kun je bijleggen, door te berusten in de zwakheid **van** het vlees. Je kunt het ook bijleggen, door het krachtige werk van Gods Geest **voor** je uit te schuiven en a.h.w. 'op **te** bergen' in een toekomstige **doop**! De leer van de doop met de Geest brengt niet echt het spanningsveld in het leven van de **christen** terug. Hoogstens **kun** je zeggen dat het spanningsveld op deze manier wordt verlegd van de gelovige naar de gemeente. Want de leer van de Geestesdoop maakt een tegenstelling **binnen** de kerk tussen hen die 'verzegeld' **zijn** met de Geest en degenen die dit niet zijn.

Tijd van overvloediger genade

We **kunnen m.i.** niet zeggen, zoals **Lloyd-Jones** doet, dat de Schrift ons leert hopen op de **overvloedige** genade van sen 'tweede' zegen'. Maar dat **betekent** niet, dat het leven in het geloof te vergelijken is met een bedaard **voortkabbellend beekje**. Er zijn stroomversnellingen, lage waterstanden, watervallen. Een christen kent in de beleving van **zijn** geloof niet **alleen** hoogtepunten en dieptepunten. Hij **kan** bij een nieuw keerpunt terechtkomen.

Van Job wordt gezegd: 'Niemand was zo vroom en oprecht als Job, godvrezend en wijkend van het kwaad (Job 1 : 1). Maar hij moet nog veel leren. Hij **moet** God anders, dieper, beter leren kennen. Totdat **hij** na een moeizaam leerproces eindelijk **zegt**: 'Slechts van horen zeggen had ik van U vernomen, maar nu heeft mijn oog U aanschouwd' (Job 42 : 5).

Op de weg die **God** met zijn **kinderen** gaat zijn er soms **momenten** aan te wijzen die een onvergetelijke verandering en verdieping betekenen. Denk aan Petrus, die een **vuurig** volgeling van Christus **was** en

Hem toch verloochende. Na de opstanding van Christus werd Petrus een ander mens.

Een 'tweede bekering' zou ik zo'n verandering niet willen noemen.

De 'eerste bekering' heeft het karakter van een geboorte, een 'wedergeboorte'. Er is verschil tussen een **geboorte** en de genezing van een ernstig zieke!

In de **gereformeerde belijdenisgeschriften** en liturgische formulieren **klinkt** op veel plaatsen verlangen door naar geestelijke groei. De woorden '**steeds** meer' kom je vaak tegen. Woorden die het spannend maken! **Alleen** moet je bij het woord 'groei' niet aan een gladjes lopend geleidelijk proces denken. Groei in **geloof** is vaak groei met horten en stoten, **groei** tegen de **verdrukking** in, groei met **vallen** en op staan, groei door schade en schande heen. Dat **kun** je verwachten wanneer je in een spanningsveld leeft...

Lloyd-Jones maakt onderscheid tussen drie trappen **van** zekerheid, waarvan de laatste, hoogste **trap** wordt **gevormd** door de doop met de Geest. Dat we met dit laatste niet **instemmen** is nu voldoende gebleken. Maar het is goed gezien, dat er forse groeiverschillen **kunnen zijn** binnen de christelijke gemeente. De Dordtse Leerregels hebben met mildheid oog voor die veelkleurige werkelijkheid. Gelovige mensen worden **ieder** op zijn **tijd** verzekerd van hun uitverkiezing, zij het **niet** bij iedereen **even sterk en in gelijke mate** (D.L. 1,12). Over 'trappen' gesproken – de vorige versie van de Leerregels had hier: *hoewel* bij **onderscheiden trappen** en met *ongelijke mate*. Dat klinkt **nog** iets sterker.

Dezelfde Leerregels hebben ook hart voor mensen, die God oprecht **zoeken**, maar die het vertrouwen met hart en ziel nog niet zo sterk bij zichzelf opmerken. Zij krijgen het advies de Here te blijven zoeken, te **blijven** vragen naar de bekende weg en **vuurig** te verlangen naar **de tijd van overvloediger genade** (D.L. 1,16).

Geloofsblijdschap

Onuitsprekelijke vreugde door de heilige Geest!

Dat te beleven is het **mooiste wat** er hier op aarde te vinden is en **valt alleen hen** te beurt op wie de Geest valt.

Aldus Lloyd-Jones. Het is leerzaam om met eigen **ogen 1 Petrus 1 : 3-9 te lezen**. Daar schrijft Petrus over deze 'onuitsprekelijke en verheerlijkte' vreugde. Is het waar, dat Petrus een blijdschap bedoelt die **min** of meer los staat van het geloof in Christus?

De Willibrordvertaling lost alles op, door te vertalen met: 'Hoe onuitsprekelijk, hoe hemels zal uw vreugde zijn als gij het einddoel van uw geloof, de redding van uw ziel bereikt'. Dat is wel **een alles gladstrijkende maar grammaticaal** gezien weinig aannemelijke oplossing.

Deze oplossing is ook niet nodig. In **vers 8 worden de liefde tot Christus**, het geloof **in Christus** en de **blijdschap door Christus aan elkaar** verbonden. De onuitsprekelijke blijdschap van het geloof **hangt** niet in de lucht. Het is een blijdschap die **meekomt** met het christelijk geloof. Dit geloof richt zich op **Iemand** die **we niet** zien: Jezus Christus. En dit geloof **kent een** blijdschap **waarvoor** geen woorden zijn. De vrede die alle verstand te boven **gaat**, geeft **een** vreugde, die o m zeggingskracht overtreft. **Onze** ogen zien niet en onze woorden schieten **te kort**. Toch geloven we en **toch is er onuitsprekelijke** vreugde. Dat is de kracht **van Gods Geest!**

In **vers 9** blijkt de blijdschap **op nieuw** puur een **zaak van geloof**:

We **mogen** het einddoel van het geloof bereiken'. Wat Petrus schrijft over 'onuitsprekelijke vreugde' wordt dus aan beide kanten gedragen door het **ophangingspunt** van het christelijk geloof. **Geloof** en blijdschap. **Ze vormen** bij Petrus, en in heel de bijbel, **een eenheid**.

Iedere gelovige **weet** ondertussen uit ervaring dat deze blijdschap zo breekbaar als glas is. En vaak ook **zo** onzichtbaar als **glas is**. Hoe

komt het, dat van deze grote blijdschap vaak **zo weinig te merken** is? Dat komt, omdat het **spanningsveld** er nog altijd is. Ik lig voortdurend **onder vuur** van duivel, wereld en eigen vlees. En daarnaast is er in dit moeitevol leven nog zoveel dat pijn doet, **zoveel** dat kapot is, zoveel dat je de tranen in de ogen doet **springen**. De blijdschap is geen onbedreigd bezit. Daarom roept Petrus ook meermalen op tot blijdschap (**1 Petrus 1 : 6, 4 : 13**). Vaak laat ik **me van de vreugde** die Christus in voorraad heeft **vreemden**. Dus ook op **dit punt** is er sprake van **een 'begin'**. Maar, leert Petrus me, het **is** toch **echt** het begin van de **Wuwige** vreugde!

J.I. Packer

Ik eindig met **een** vrijwel **letterlijke** weergave van wat J.I. Packer schreef over het werk van de **heilige** Geest in God leren kennen (p. 191, 192). Ik vond het opmerkelijk om bij deze andere Engelse 'opwekkingsauteur' deze visie op het werk van de **heilige Geest** tegen te komen. Packer schrijft het volgende. Er bestaat nogal **wat** verwarring en dwaling onder **christenen** als het **gaat** om de **bediening** van de **Geest**. Deze christenen hebben het **gevoel**, dat ze **iets wezenlijks** missen en ze zoeken dan ook naarstig, **hoe** ze de leemte **tussen** het Nieuwtestamenteel beeld van het leven in de **Geest** en hun eigen gevoel van dorheid en leegheid in het dagelijks leven kunnen opvullen. Met een **zekere** wanhoop **zoeken ze** naar een eenmalige geestelijke doorbraak, die de 'barrière van geestelijke onmacht' in hun leven **kan** doorbreken. Men geeft die ervaring allerlei benamingen: 'volledige overgave'; 'vervuiling met de heilige Geest'; 'doop in de geest'; 'volkomen heiliging' of het 'spreken in tongen' en in het meer katholieke spraakgebruik spreekt men van zijn 'tweede bekering' of het 'stille-gebed'. Maar toch, al ervaren ze iets van dat waar ze naar verlangd hebben, ze ontdekken al snel dat de 'barrière van geestelijke onmacht' er nog steeds is. En ze gaan door met **zoe-**

ken. Menigeen is in deze dwangmatigheid verstrikt geraakt.

De **oorzaak** van deze moeilijkheden is te vinden in **een** verkeerde, **magische** opvatting van het **boven-natuurlijke**. Dat doet mensen **hunkeren** naar een des-veranderende aanraking door een soort **onpersoonlijke** elektrische kracht, die hun volkomen **zal** bevrijden van de lasten en **zorgen** van het leven met zichzelf en met **anderen**. Zij menen, dat dit de essentie is van **een** zuivere geestelijke ervaring. Zij denken, dat het werk van de Heilige Geest hen een soort L.S.D.-ervaring moet geven (Wat is het toch een **ramp**, dat sommige evangelisten deze **indruk** nog **steeds** blijven bevestigen. Zuilen wij dan **nooit** leren om verschillende zaken van elkaar te onderscheiden?). In werkelijkheid toont dit zoeken van **een** innerlijke **ervaring** in **plaats** van innerlijke gemeenschap een diep misverstaan **aan** van het werk van de heilige **Geest**. Want de waarheid, die wij hier moeten gaan ontdekken is, dat de Geest aan de gelovige **gegeven is als de 'Geest** van **het zoonschap**' en in zijn hele **W e - n i n g** aan de gelovige handelt Hij **als** de 'Geest van het zoonschap'. Het is zijn taak en **doel** om de **gelovige** **steeds** duidelijker te **laten zien** **wat** het wil zeggen om in een ouder-kind relatie te leven met **God** in Christus en om zijn reactie naar **God toe** in deze relatie te **verdiepen** (Rom. 8 : 15, Gal. 4 : 6).

Tot zover de wijze woorden van J.I. Packer.

Voor verdere studie

Tenslotte. Lloyd-Jones heeft over het werk van de heilige Geest meer geschreven. Ik noem twee andere boeken: *Beproeft alle dingen en Toon mij nu Uw heerlijkheid* (over de noodzaak van opwekking). Degenen die zich verder willen verdiepen in het onderwerp 'de doop met de heilige Geest' attendeer ik op studiemateriaal, waar ik met plezier gebruik van gemaakt heb. Het betreft: N.H. Gootjes, 'De doop met de Heilige Geest', *Radix*, XIII, nr. 3, p. 139-158 en A.N. Hendriks, 'De doop met de Heilige Geest, een tweede zegen?', in *Die alles in allen volmaakt*, Den Haag 1990, p. 2141. Het boek van L. Floor, *De doop met de Heilige Geest*, Kampen 1982, geeft veel meer dan de titel suggereert en biedt een brede uiteenzetting over & Persoon en het werk van de heilige Geest.

TUSSEN BELIJDEN EN TOEPASSEN 2 (slot)

Over onderwijsvernieuwing en identiteit in het gereformeerd middelbaar beroepsonderwijs

H. Kremer/H. Geertsema

Inleiding

Met een middelbare beroepsopleiding maak je een aantal jonge mensen klaar voor de maatschappij. Een deel van de leerlingen gaat na deze school verder op een HBO. Maar anderen **gaan** na deze school **aan** het werk. Omdat je ook mensen klaar moet maken voor het werk in de dagelijkse praktijk, betekent het dat er veel gevraagd wordt van de identiteit in de opleiding. Zeker als gereformeerde beroepsopleiding. Op het Menso Alting College in Groningen wordt daar ook ernstig over nagedacht. Hoe ze **daarmee** bezig zijn in de afdeling Gezondheidszorg **was** te lezen in een eerste aflevering. Deze keer **gaat** het over de afdeling Zorg en Welzijn. Het feit dat men er nu mee bezig is heeft deels te maken met allerlei onderwijskundige vernieuwingen. Anderzijds is de identiteit een onderwerp **wat** steeds de volle aandacht zal moeten houden, omdat ook de maatschappij zich steeds ontwikkelt (JJDB).

De afdeling Zorg en Welzijn

Deze afdeling verzorgt de opleidingen Sociaal Pedagogisch Werker en Activiteitenbegeleider. Sociaal pedagogisch werkers (SPW-ers) zijn werkzaam in peuterspeelzalen, buitenschoolse kinderopvang, in de zorg voor lichamelijk en geestelijk gehandicapten en als klasse-assistent. Activiteitenbegeleiders (AB-ers) zijn werkzaam in dagactiviteitencentra, in de psychiatrie en in verpleeghuizen. Het M.A.C. moet qua opleidingseisen voldoen aan dezelfde criteria als alle andere opleidingen. Waar zit nu het verschil?

Waaruit blijkt het gereformeerde karakter?

De visie op de mens bepaalt je handelen

SPW en AB zijn beroepen waarin veel van je eigen mens-zijn gevraagd wordt. Je werkt met en ten behoeve van mensen binnen instellingen die door mensen zijn opgericht. De manier waarop je tegen mensen **aankijkt** bepaalt dan ook je omgang met de hulpvragers. Vind je dat mensen verantwoordelijkheid kunnen dragen, zelf keuzes kunnen maken? Wanneer je daarvan uitgaat zul je mensen ook daadwerkelijk zelf laten kiezen en zul je verantwoordelijkheden slechts in uiterste noodzaak overnemen. Vind je daarentegen dat mensen vooral op zichzelf gericht moeten zijn, dan **zul** je je vooral richten op individuele wensen.

De manier waarop je tegen mensen **aankijkt** bepaalt ook **hoe** je tegen de samenleving **aankijkt** en hoe je je beroep een persoonlijke kleur geeft. En hoe je het onderwijs vorm en inhoud geeft.

Anders gezegd: Je hebt een gereformeerde visie nodig.

Criteria en werkwijze

Een visie moet aan een aantal criteria voldoen:

1. De visie moet bruikbaar zijn voor de lessen.
2. De visie moet gedragen worden door het team.
3. De visie moet ruimte laten voor specifieke accenten door de verschillende docenten.

4. De visie moet zowel tijdloos zijn als passen in onze concrete samenleving en beroepsuitoefening.

- S. De visie moet 'geleefd' kunnen worden.

Op basis van deze criteria beschrijven we de onderdelen van de visie. Hoe kijken we binnen de afdeling Zorg en Welzijn aan tegen de mens, de samenleving, het beroep en ons eigen onderwijs daarin. Daarna maken we de visie concreet door zogenaamde kernwoorden. Kernwoorden zijn in dit verband een aantal korte omschrijvingen van begrippen die belangrijk zijn voor het onderwijs en het uit te oefenen beroep. Via die kernwoorden **kun** je dan min of meer aankruisen waar en wanneer die zaken in de lessen aan de orde komen. Of waar je ze gebruikt in **een** werkvorm, hoe en waar ze aan de orde komen in de omgang tussen leerling en docent. Met de kernwoorden maak je zo een soort matrix. Waar haal je dan die kernwoorden vandaan? Voor de inhoud **van** de visie, en de daarvan afgeleide kernwoorden, maakten we gebruik van studiemateriaal van eerdere 'identiteits-groepen' op het M.A.C., lescahiers van de docent Geestelijke Stromingen, boeken en artikelen van christelijke hulpverleners en denkers, notities van De Driehoek en de GHBO. **Als** hoofdmodel kozen we voor het 'schema van Kooy'. In dat schema komen de volgende thema's **aan** de orde: de mens in relatie tot God, tot de medemens, tot de schepping en tot zichzelf, aangevuld met het aspect 'tijd'. De 'tijd' van Gods verlossend handelen voor de totale

schepping, maar ook concreet in ieder mensenleven.

Het gereformeerde karakter in de praktijk

Dat wij een **gereformeerde** beroepsopleiding **zijn**, **komt** tot **uiting** in **bijbellezing** en gebed aan het begin en het einde van iedere schooldag. Daarmee laten we zien dat **we** afhankelijk zijn van de Here. Alles **van** Hem verwachten. Dat we naar zijn Woord ons hele leven willen richten. Dat geldt voor **zowel** de docent als de leerling. Aan de inhoud van de lessen is ook duidelijk merkbaar dat **we** ons richten op Gods **Woord**.

Bijvoorbeeld in de lessen Theorie en Methoden Hulpverlening in het tweede jaar, is het model **van** Ter Horst het uitgangspunt **voor** de lessen. De **kern** van dat model, zoals dat in de lessen naar voren **komt**, is: opvoedingen begeleiding **staat** steeds in het teken van het **komende koninkrijk**. Ook al zijn je cliënten niet christelijk, in je werk probeer je zo te handelen dat Gods **Woord** niet wordt tegengestaan. In de lessen Sociale Vaardigheden wordt bijvoorbeeld **gesproken** over conflicten, ruzies, luisteren naar elkaar en hoe **je** dat als **kind** van God invult. In de lessen Ethiek **worden beroepsvragen** behandeld aan de hand van de Bijbel en christelijke uitgangspunten. Die beroepsvragen zijn bijvoorbeeld: Hoe ga je om met ongehuwd samenwonen? **Hoe** kijk je **aan** tegen opvoeding van kinderen op een peuterspeelzaal?

Als de leerlingen op hun stageplek zijn organiseren we **terugkomdagen**. Volgend jaar zal de docent Geestelijke en **Maatschappelijke** Stromingen op die dagen actuele vragen uit de stage van de leerlingen bespreken.

In de lessen Huishoudkunde leer je bijvoorbeeld **rekening te houden** met **de schepping** in je wijze van **omgaan** met **schadelijke** stoffen en **de afvalverwerking**.

Verdere ontwikkeling blijft nodig

Door allerlei veranderingen in de **samenleving** en binnen het beroep, moet je de visie en de inhoud van de lessen steeds bijstellen. Nieuwe ontwikkelingen vragen **ook** dat je steeds opnieuw met elkaar, als docenten, bespreekt hoe je daar als kind van God mee omgaat.

De vormgeving van je identiteit is niet iets wat op een bepaald **moment** een afgerond **geheel** is. Je **kunt** nooit achterover leunen en zeggen: Hè, nu zijn we er!' Nieuwe tijden, nieuwe situaties vragen steeds een concrete **actualisering** van het Woord van God in je leven, het beroep en opleiding. We **hopen daarom** dat **het gebed** voor het gereformeerde onderwijs in al zijn facetten altijd blijft doorgaan. Een gebed om christelijke wijsheid en inzicht in de wereld om **ons heen**. Een gebed om de leiding **van** de Geest voor **allen die** bijbelse antwoorden moeten vinden **voor** het onderwijs **van** vandaag.

H. Kremer is opleidings-coördinator van de afdeling Gezondheidszorg.
H. Geertsema is opleidings-coördinator van de afdeling Zorg en Welzijn.

Kleintje

R. ter Beek

ZIJ KANT

Iedere 25 meter water hier heeft een familie Meerkoet. Weken terug zag ik al een moeder scharrelen met drie van die roestbruine kop pies in haar kielzog. Op de eerste dag van de synode had ik haar vanaf het fietspad zien zitten aan het eind van een doodlopende sloot in de muziekbuurt.

Ik kom er ook tegen die net begonnen zijn aan een nest. Op het halfgezonken geraamte van een kerstboom. Of op het kale water, tussen stompjes oud riet. Bij mij is daar een stukje poëzie aan blijven hangen. Het komt van een buitenlandse dichter, meen ik. Via het Nederlands Dagblad? Als een meerkoet zijn nest bouwt, ligt alles nog open. Tegen de tijd dat de eieren uitkomen, is het riet gaan groeien. De dichter zag: de natuur sluit de gordijnen van de kraamkamer. Ik had er onmiddellijk beeld bij. Sindsdien roept elk nest de woorden terug. Zoiets heb ik ook met Fluitkruid. Jaren terug heb ik ergens gelezen dat een dichter het 'Hollands kant' noemde. Het bloeit nu volop. Ik heb er naar uitgekeken. Dat is de schuld van de reclameposters langs de weg. Voor onderbroeken.

NATUUR EN GELOOF IN ROMANTISCHE SCHILDERKUNST: RUNGE EN FRIEDRICH

J.M. de Jong

K
KUNST

Op de derde verdieping van het Amsterdamse Van Gogh Museum hangen op dit moment, op enige afstand van de drukte in en rond Vincents schilderijen, de verstilde voorstellingen van twee onbekende Duitse romantici: Runge en Friedrich.

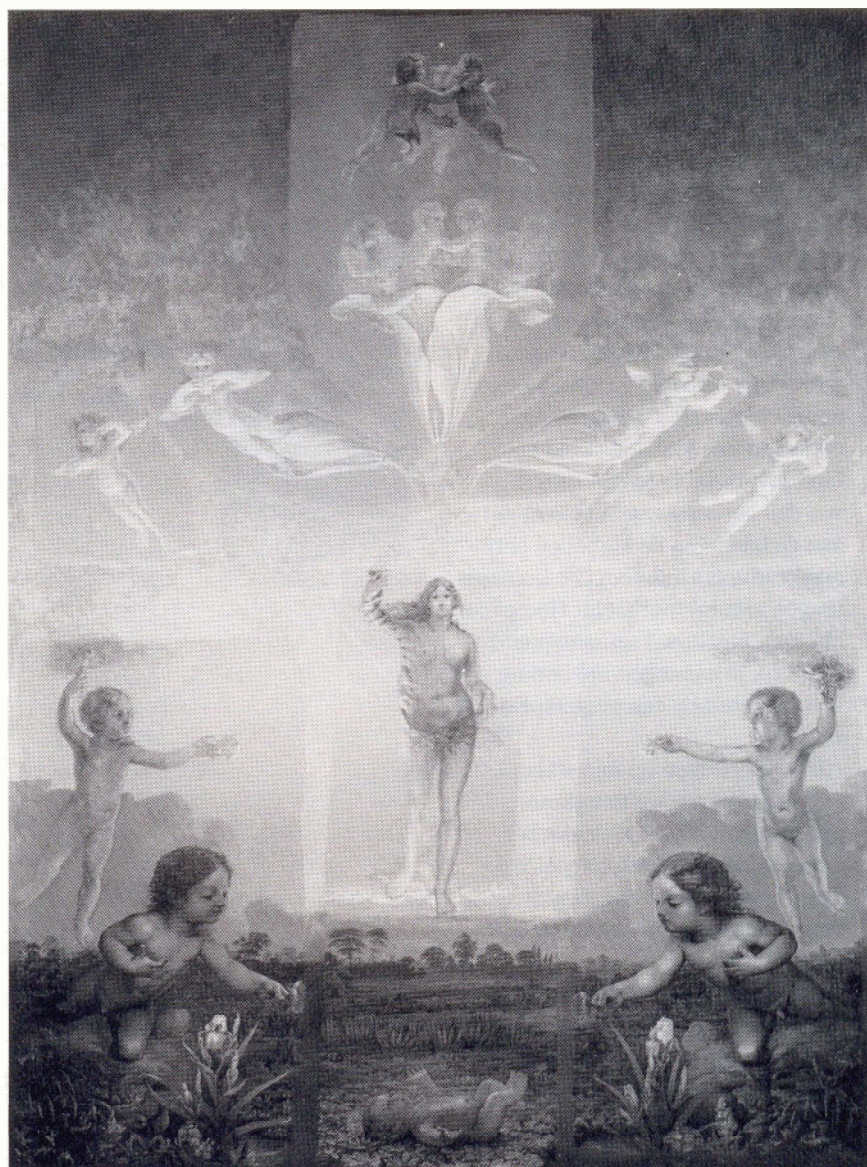
waarde meegekregen die niet vaststaat. Feitelijk moet je de persoonlijke opvatting van de kunstenaar kennen om precies te weten wat hij wil zeggen. Daarnaast valt op de grote belangstelling voor atmosferische effecten: prachtige ondergaande zonnen of zilverovergoten nachtgezichten, die een romantische verering van de grootsheid van de natuur verraden.

Levensstadia

Beide kunstenaars zijn in Nederland vrijwel onbekend. Hun werk werd nog niet eerder hier tentoongesteld. Het Van Gogh Museum heeft dus een primeur. Het is te hopen dat een Nederlands museum eens een overzichtstentoonstelling van Runge of Friedrich brengt, want wat deze kunstenaars gemaakt hebben is zeer de moeite waard. De dichtstbijzijnde grote collecties van hun werk bevinden zich overigens in de Kunsthalle in Hamburg.

Philipp Otto Runge (1777-1810) en Caspar David Friedrich (1774-1840) zijn beiden afkomstig uit Pommeren, het nu in Polen gelegen voormalige Duitse gebied, dat in de 18e eeuw tot Zweden behoorde. Ze groeiden op in een piëtistisch luthers milieu, dat gezien de nadruk op het religieuze gevoel, een goede voedingsbodem vormde voor de ideeën van de Romantiek.

Kenmerkend in hun werk is dan ook de subjectieve inhoud: kleuren, objecten, rangschikkingen, ze hebben allemaal een symbolische

Runge: *de Grote Morgen* (1809);
olieverf op doek, 152 x 113 cm.

Friedrich: *Winter* (1826); *potlood en sepia-Inkt op papler*, 19,2 x 27,5 cm.

De Amsterdamse tentoonstelling heet 'Het jaar en de dag'. Bijna alle werken hebben iets te maken met de uitbeelding van de 'tijden', de delen **van** de dag, de jaargetijden, de levensfasen van de mens. Van Runge zien we voorstudies en etsen van de *Morgen, de Dag, de Avond* en de Nacht, en een gereconstrueerde **schilderijversie** van de Grote *morgen*. Het project is door **Runge's** overlijden daarbij gebleven. Hij had van de drie andere tijden ook grote, geschilderde versies gepland. Op zijn sterfbed gaf hij nog opdracht de **onvoltooide** Grote Morgen maar weer in stukken te **sni jden** zodat de losse delen als afzonderlijke werken beschouwd konden worden. **Pas** aan het eind van de **vorige eeuw** volgde **men** deze **wens** op. De **Kunsthalle** in Hamburg maakte vervolgens in 1927 deze opdeling **weer** ongedaan.

Friedrich verstoppt de symboliek **meer** in zijn **landschapsschilderijen** en zeegezichten. Wie er naar **zoekt** krijgt ook daar bloei en verval te zien, jeugd en ouderdom, zomer en winter. Heel **nadrukkelijk** komt de symboliek naar **voren** in de **vierde-lige** serie tekeningen uit 1826 en het schilderij *De levensfasen* uit **cir-ca** 1835.

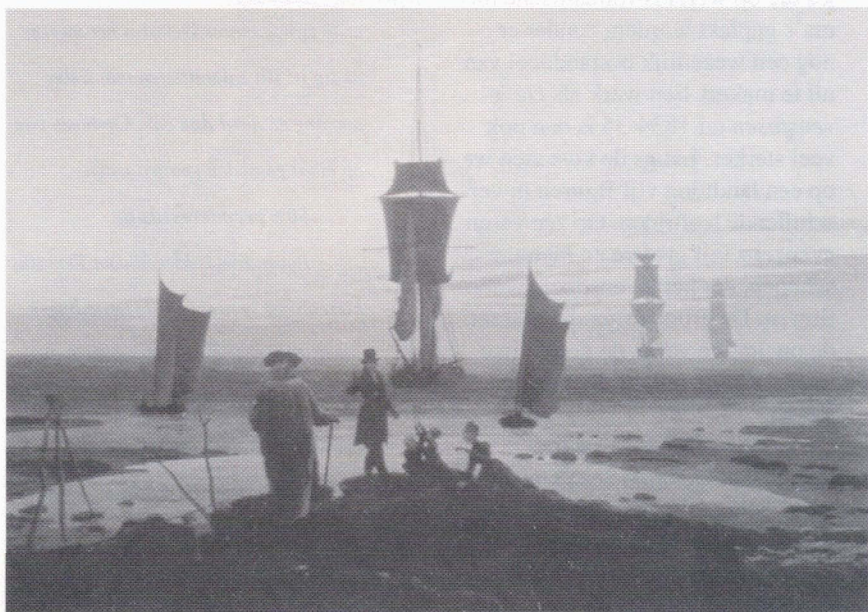
Runge: Grote Morgen

Dit schilderij **bestaat** uit een landschap met een lage horizon, waardoor de lucht veel aandacht krijgt. De compositie is strikt **symmetrisch** opgezet, wat het geheel een gewijde indruk geeft. Uit de naar de horizon steeds lichter **wordende** lucht waarin ieder ogenblik de zon kan gaan oprijzen, zien we **een** jonge vrouw naar voren treden, Aurora of **de** Dageraad. Daaronder ligt,

vlak vooraan, een baby die door een soort bloemenengelijeslinks en rechts hartelijk begroet wordt. Boven Aurora zweven musicerende engelen. De lelie en de morgenster in de top van het schilderij zijn licht-symbolen. Wie alle onderdelen wil duiden, zal zich in de particuliere **symbooltaal** van **Runge** moeten verdiepen. Hij gebruikt ook hier elementen uit de **christelijke kunst**, die hij een eigen inhoud geeft. Zo wordt de witte lelie als **symbool** van de maagdelijkheid van Maria, hier gebruikt als **aanduiding** van de zuiverheid van het 'goddelijke' licht. Aurora mag dan ook **tegelijk** Venus en Maria zijn. Op deze manier is **een** door zijn strakke compositie, prachtige zachte kleurstelling en **minitieuze detail-lering** uiterst intrigerend kunstwerk ontstaan, dat zijn precieze **beteke-nis** maar moeilijk prijsgeeft.

friedrich: de levensfasen

Enerzijds lijkt Friedrich traditioneler. Hij kiest voor zijn **cyclus** van de vier jaargetijden **gewoon** landschappen. **Steeds** zijn er een man en **vrouw** in aanwezig, die overigens iedere keer **ouder** worden. **Zo** **zitten** de levensfasen er ook in verwerkt. Maar in tegenstelling tot

Friedrich: *De levensfasen* (ca. 1835); *olieverf o p doek*, 72,5 x 94 cm.

wat tot aan de 18e eeuw vaak gebruikelijk was, zien we bij Friedrich geen mensen op het land, geen zaaien of oogsten, geen verwijzingen naar God die ons leven of het voortgaan der seizoenen leidt. Met name in *De winter* is dat opvallend. Hier hebben de oude symbolen ruïne en dode boom ('gedenkt te sterven') de macht in de voorstelling volledig overgenomen. Samen met de vele vervallen grafzerken en kruisen tegen het decor van een oneindige oceaan waarboven een ondergaande zon en een bijna gesloten wolkendeek geeft het een dreigende sfeer van doodsverlangen, van neerdalen in het graf en terugkeer naar de aarde, onderdeel van het grootse en goddelijke heelal. Friedrich maakte bij deze serie van vier nog drie tekeningen die niet in Amsterdam te zien zijn, maar wel uitvoerig in de catalogus besproken worden: een scheppings-scène waarin we wellicht Gods Geest over de wateren zien zweven, en voor aan het eind nog twee voorstellingen 'na de dood'. Twee geraamten in een angstaanjagende grot, en twee gevleugelde zielen die de oneindige kosmos aanbidden. Ook hier valt op hoe bijbelse thema's als 'schepping' en 'engel' aan secularisatie onderhevig zijn. Het zijn feitelijk christelijke etikettes die op werelds-romantische thema's geplakt worden, zonder er nog een wezenlijk bestanddeel van uit te maken. Een werk als *De Levensfasen* uit 1834-35 is dan ook veel sterker. Langs de kust zien we op een landtong vijf figuren in verschillende leeftijden. Op zee varen eveneens vijf grotere en kleinere schepen, die het levensdoel symboliseren. De grootste aandacht trekt de oneindige verte, de goddelijke macht van de natuur die ons omstraalt. De kunst van zowel Friedrich als Runge laat zien hoe deze kunstenaars bezig zijn geweest met hun protestantse erfenis en hoe die door het wetenschappelijke en artistiek-romantische denkklimaat van hun tijd is uitgehoud. Zij stonden aan

het begin van een fundamentele verandering in beeldend denken, waarvan de gevolgen tot op vandaag overal merkbaar zijn. Ook nu nog is het voor christelijke kunstenaars een probleem, hun eigen wereld beeldend te verbinden met die van het geloof in de hemel en in God. Friedrich en Runge zijn daar mijns inziens niet in geslaagd, omdat het moderne denken van hun tijd te veel invloed heeft gehad op hun artistieke stijl. Dat neemt niet weg dat hun werk tot de top van de romantische schilderkunst behoort.

N.a.v. tentoonstelling *Het jaar en de dag, Runge, Friedrich*. Te zien in het Van Gogh Museum te Amsterdam t/m 23 juni 1996. Het museum is dagelijks geopend van 10 tot 5. Toegangspreis: f 12,50/5,-. De catalogus van deze tentoonstelling kost f 49,95.

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, storm- of andere

schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij Donatus zijn verzekerd. Gewoon, omdat Donatus in de praktijk bewijst er te zijn wanneer Donatus het meeste nodig is! Bij calamiteiten van welke omvang en aard dan ook. Op basis van op maat gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus kiezen voor verantwoorde bestedingen. Jaarlijks wordt de winst van Donatus in de vorm van premierestitutie terug betaald. In de afgelopen 10 jaar bedroeg deze premierestitutie gemiddeld maar liefst 50%!

Samen sterk.

Donatus is een onderlinge

verzekeringmaatschappij. En dat betekent dat de leden samen de kracht van Donatus bepalen. Een gemeenschapsgedachte die er inmiddels toe heeft geleid, dat er ruim 75% van alle kerkgebouwen in Nederland bij Donatus is verzekerd.

Wilt u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk gesprek met één van onze adviseurs.

Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

donatus

Vertrouwd verzekerd.

O.V.M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's-Hertogenbosch, tel. 073412 2166

WELKOM AAN DRS. W.H. ROSE

C.J. Smelik

Aan de Broederweg

Tijdens de eerste vergaderweken van de Generale Synode in Berkel en Rodenrijs zijn drie nieuwe docenten benoemd. Het zijn (in volgorde van benoeming) drs. W.H. Rose, drs. I.D. Haarsma en drs. P.W. van de Kamp. Voor de Theologische Universiteit is dit gebeuren uiteraard een belangrijke zaak. Deze week en de volgende twee weken willen we deze nieuwe docenten graag in ons blad verwelkomen en aan u voorstellen.

Het is een opvallend ding & er in de kerken van na de vrijmaking zo'n grote belangstelling valt waar te nemen voor de Semitica, het vakgebied waarin drs. Rose doceert.

Moest prof. B. Holwerda eerst alle vakken van het Oude Testament, inclusief het onderwijs in de Hebreeuwse taal, zelf behartigen (behoudens later enige assistentie van de heer Delhaas), in 1952 kwam lector (later: professor) drs. J.P. Lettinga de vakken van de Semitica behartigen.

Toen deze met emeritaat ging volgde drs. G. Kwakkel, die zich ook gespecialiseerd had in de semitische talen, hem op. Na enkele jaren moest de post weer opgevuld worden, doordat drs. Kwakkel benoemd werd tot Oudtestamenticus. Maar 'geen nood': mevr. dra Blok-Sytsma sprong met haar vakkennis en enthousiasme in.

Naast bovenstaande namen zouden uit de kring der kerken nog meer namen te noemen zijn van mannen en vrouwen die zich wetenschappelijk bekwaamd hebben in de Semitica.

Ik wil maar zeggen: het is onder ons een geliefd studieterrein. Diverse generale synoden hebben er in de hop der jaren de vruchten van geplukt.

Zo ook in de persoon van drs. Rose. Hij is een discipel van 'Kampen'. Om zo te zeggen: eigen kweek. Uit de tuin van prof. Lettinga. In 1988 legde hij het doctoraal examen theologie af aan onze Universiteit.

Met als hoofdvak: Nieuwe Testament.

Maar de talen van en rond het Oude Testament trokken hem nog sterker.

Toen begon zijn wetenschappelijke rondreis in de wereld van de Semitica.

Eerst vier jaren (1988-1992) studeerden aan de Rijksuniversiteit te Leiden in Semitische talen en culturen, daarna enkele jaren in Engeland aan & Oxford University. In Oxford hoopt hij ook binnenkort te promoveren op een Oudtestamentisch onderwerp.

We willen de kerken en de Universiteit feliciteren met deze vakman op deze post!

In Kampen hebben we hem al meegemaakt, want hij heeft in het afgelopen cursusjaar reeds colleges gegeven. En dat zijn er vele!

Zijn voornaamste taak is natuurlijk het onderwijs in bijbels Hebreeuws. Maar daarnaast ook het onderwijs in bijbels Aramees, als ook in Akkadisch. Voeg daarbij een vak als Cultuurgeschiedenis van het oude Nabije Oosten, en u zult begrijpen dat drs. Rose een veelomvattende leeropdracht heeft aanvaard.

Van harte wensen we hem de kracht van de HERE, de wijsheid en energie toe die hij nodig heeft bij het vervullen van deze opdracht. Die opdracht ziet hij als de leiding van de Here in zijn leven en als een roeping die vanuit de kerk tot hem kwam.

Z6 kan een benoemde in K a m p aan h k werk gaan.

Synode-impressies

Het werk op de synode is boeiend, het houdt ons al weken bezig. Over de verschillende rollen die we er spelen ben ik ook nog niet uitgeschreven. De twee hoofdrollen zijn die van Rechter en Bestuurder. Over onze rol als rechter heb ik vorige week iets verteld. Vandaag wat meer over onze bestuurstaken.

De generale synode zal volgens de **Kerkorde** (artikel 30) **zaken behandelen van algemeen belang of die in de regionale vergaderingen niet konden worden afgehandeld.**

Belangen behartigen

Tot het algemeen belang behoort uiteraard de zorg om de predikanten-opleiding. Maar ook de publicatie van synodebesluiten. Het officieel contact met andere kerken in binnen- en buitenland is ook iets van gemeenschappelijk belang en evengoed het onderhouden van de relaties met de overheid.

De synode kan al die taken niet zelf uitvoeren. Dat heeft te maken met de beperkte tijd van vergaderen. Toegegeven: 2 à 3 maanden is lang genoeg, teveel eigenlijk. Maar het zijn geen 2 à 3 jaren. Dus in de tijd tussen twee synodes moet de algemene dienstverlening doorgaan. Daarmee worden de vertegenwoordigers (deputaten) belast. Over hun werk brengen ze verslag uit op de eerstvolgende synode. Die verslagen moeten dus niet alleen gelezen, maar ook beoordeeld worden. Omdat de synode bestuurder is, behoort **controleren, evalueren en de-chargeren** tot haar taken.

Er is een tweede reden waarom de synode de taken van algemene dienstverlening uitbesteedt. Dat is dat ze het zelf niet kan doen. Voor de meeste werkzaamheden is nogal wat deskundigheid en ervaring vereist. Alle werk is te leren natuurlijk. Maar synodeleden hebben niet voor alles geleerd. Dus verstand hebben van omroepzaken, praten in het Portugees, communiceren met dove mensen, toetsen van gezangen zijn vaardigheden, waarvoor we graag van de gaven van anderen gebruik maken. Gelukkig zijn er veel deskundige broeders en zusters in onze kerken, met gaven van geloof en liefde, om hun ervaring in te zetten voor het algemeen belang van de kerken. Deputatenwerk wordt niet betaald. Volgens een bekende uitdrukking moegen het 'knechten van de knechten van de knechten van enz. enz.' zijn. Daarom zijn het nog geen werknemers, laat staan slaafjes. Het is belangrijk om de inzet van deze vrijwilligers te waarderen. Met hun

verslaggeving proberen we zorgvuldig om te gaan. De deputaatschappen worden stevast uitgenodigd als hun werk in de publieke vergadering besproken wordt. En bij de interne voorbereiding binnen de synode-commissies wordt ook met de deputaten persoonlijk overlegd. Dat betekent voor die mensen ook weer extra reis- en vergadertijd. Mag ik voor al deze medewerkers waardering en gebed vragen?

Besturen

Maar hoe moeten we dat nu doen? Besturen, controleren, overleggen, nieuwe opdrachten meegeven? Met deze rollen zijn we als synodeleden wat meer vertrouwd. Dat neemt niet weg dat we ook over de invulling soms verschil van mening hebben. De ene die trekt wil naar rechts, de ander trekt het stuur de andere kant op.

Een emeritus-predikant in de kerken vindt bijvoorbeeld het rapport 'eredienst' heel onaangenaam. Hij is van mening dat de deputaten veel meer gedaan hebben dan ze mochten doen. Daarom probeerde hij per brief behandeling op de synode te voorkomen. Binnen de voorbereidende commissie kreeg zijn brief bijval. De commissie kwam er niet uit en dus moesten we als algemene vergadering eerst overleggen. Dat heeft wel ruim twee uren gekost. We hebben er ook nog een nachtje over geslapen. Maar toen werd toch aan iedereen duidelijk dat je moeilijk, omdat je vindt dat werk slecht gedaan is, kunt weigeren er zelfs maar over te praten. Behandeling van het rapport 'eredienst' betekent nog niet dat we het gedane werk goedkeuren.

In de synode-besprekingen is ook de juiste **waardering** niet altijd goed te horen. De meeste sprekers **beginnen** met 'waardering voor het rapport en dankbaarheid voor de werkzaamheden', maar slechts zelden kleden ze dat aan. Uitgebreider wordt gesproken over punten en puntjes van kritiek en bijstelling van de **besluitteksten**. Dat is eigen aan het werk op een vergadering. Maar als ik onszelf de volgende dag terugzie in de spiegel van een **krantenverslag**, denk ik dat er wel eens verhoudingen scheef zijn getrokken.

Ik had dat bijvoorbeeld bij de zaak van de **radio-** en televisiediensten. Deputaten hebben geweldig hun **best** gedaan om de belangen van onze kerken te dienen. Door hun betrokkenheid bij de oprichting van de stichting '**Zendtijd voor kerken**' is er zelfs iets meer zendtijd voor ons beschikbaar gekomen. En vooral de kwaliteit van de uitzendingen is aanmerkelijk verbeterd. Maar in de synode-besprekingen ging onevenredig veel aandacht uit naar een onderdeelje van het werk: de relatie met de 'Werkgroep Nazorg enz.'

Iets dergelijks vond ook plaats in de bespreking over de relatie met de 'Hoge Overheid'. Er bestaat een soort contactorgaan **van kerken** voor overleg met de '**hoge**' oftewel landelijk overheid. Jarenlang hebben **onze** kerken geweigerd daaraan deel te nemen. Sinds de GS Ommen hebben onze deputaten een **waarnemers-positie** ingenomen. De deputaten stelden nu voor **om** als kerken zitting te nemen in dat overleg. Want in feite is deelname aan het CIO (Contactorgaan in **Overheidszaken**) onmisbaar om over nuttige en noodzakelijke informatie te kunnen beschikken en zo nodig ook onze mening ter kennis te brengen bij de bevoegde instanties. Dat kost **ook** wel het een en ander. Kortom: een gewichtige beslissing. Maar ter synode is hierover nauwelijks gesprek gevoerd.

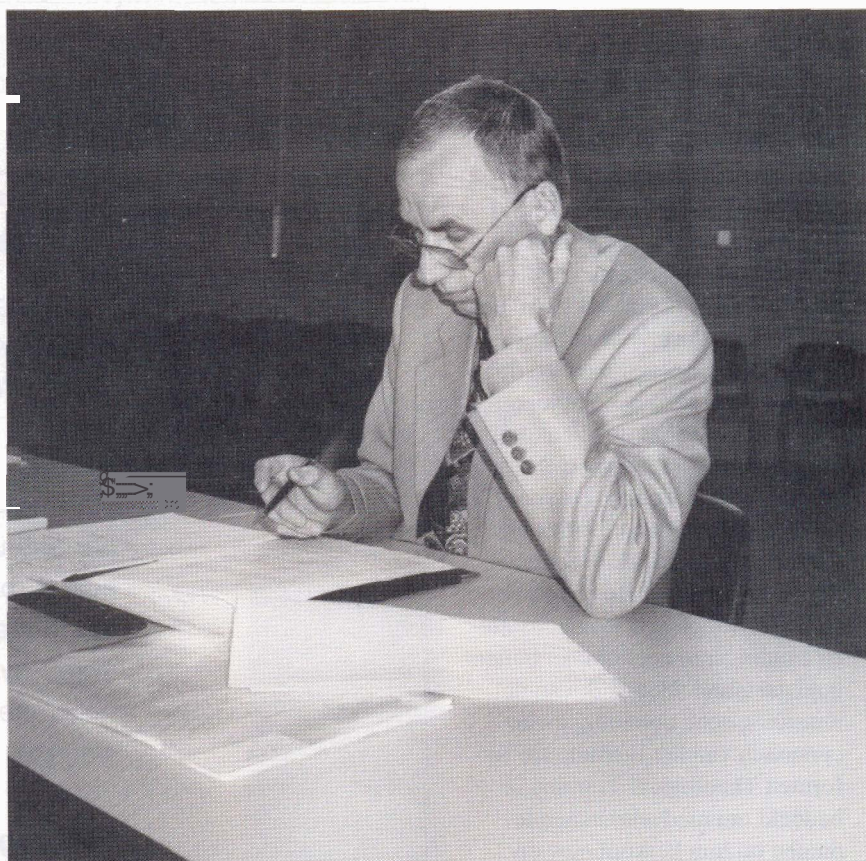

Foto en tekst: R. ter Beek

*Hef tekent zich af op hef voorhoofd van ds. A. de Jager (Berkum). Hij zou **het druk krijgen**. Met de **instudie** voor deputaten voor de relatie kerk en overheid, als rapporteur van commissie 5b. Met de **besluiten** over de **samenpreking** met de Christelijke **Gereformeerde Kerken** als rapporteur van commissie 5. Donderdagmiddag 23 mei begon hij zijn toelichting op deze besluiten met 'ik sta hier onder de nodige spanning'. Hij **verklaarde** dat uit de combinatie van vreugde en zorgen in de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken.*

Daaruit kun je brede instemming met het voorstel afleiden.

De meeste tijd hebben we echter besteed aan de vraag of de deputaten ook als vertegenwoordigers mogen optreden bij kerkelijke plechtigheden als het koninklijk huis daartoe uitnodigt. Er ontstond een boeiend gesprek. De discussie was een **illustratie** hoe we als gereformeerde **christenen**, op basis van hetzelfde geloof en in dezelfde situatie, toch tot een heel verschillende houding kunnen komen. **Motivaties** zijn niet per synodebesluit te **regelen**. Toch moet er een gedragslijn gekozen worden. Dat zal nog nader blijken. Maar intussen mag toch het werk van deputaten voor de relatie met de overheid

vooral gewaardeerd om wat ze buiten de officiële plechtigheden verrichten.

Dienst naar binnen en naar buiten

Aan de hand **van** de deputaten-rapporten is ook goed duidelijk te maken waar een synode voor dient. Klinkt wel eens het verwijt dat synoden zich vooral bezighouden met binnenkerkelijke aangelegenheden, dan blijkt dat in werkelijkheid toch anders te zijn. Het viel mij op bij het doorwerken van alle rapporten hoeveel aandacht er gegeven wordt aan pastorale en diaconale zorg, en ook aan missionaire taken.

Dan denk ik bijvoorbeeld aan het verzorgen van de radio- en televisiediensten. De uitzendingen daarvan zijn niet **allereerst** bedoeld voor de eigen **kerkleden**, die geen diensten **kunnen** bezoeken. **Mis-** schien was dat ooit wel het geval. **Maar** nu wordt met de uitzendingen het grote publiek gezocht. Iets dergelijks is **ook** het geval met de pastorale zorg voor militairen. Niet **zozeer** de eigen mensen (**man-** nen en vrouwen!) worden hiermee gediend, maar in feite allen die van onze pastorale dienstverlening gebruik willen **maken**. De **steun-** verlening aan evangelisatiewerk heeft de aandacht. Via deputaten **voor** Betrekkingen Buitenlandse **Kerken** worden ook **evangelisatie-** en zendingsprojecten in het buitenland gesteund. Het werk van de missiologische opleiding en de cursussen **van** het Institute for Reformed **Theological Training** is **bedoeld** om medechristenen te dienen bij hun kerkopbouw en missionaire dienst.

We willen als **kerken** niet alleen onszelf **maar** graag ook anderen dienen met **wat we van de Here** hebben gekregen. Ik **ben** met mijn medebroeders blij dat ik daar **in** onze vergaderingen aan mag meewerken. Zo mogen we de **gaven van** Pinksteren gebruiken.

P.L. Los

Van gelijke beweging als wij

– over leren van-, omgaan met- en behandelen van **mensen** zoals **wijzelf zijn** –

In deze uitgave, het 24e deeltje van de serie Pastoraal Perspectief, behandelt de auteur diverse onderwerpen. De auteur, bekend om zijn heldere en trefende toonzetting, behandelt onder andere: hypnotherapie, valkuilen in de hulpverlening, intolerantie en rouwverwerking.

1 12 pagina's, ingenaaid, f 16,50

Piet Los

Dood meisje en andere verhalen

In deze uitgave beschrijft de auteur enkele situaties die u waarschijnlijk, ondanks de herkenbaarheid, zullen ontroeren en intrigeren tot de laatste bladzijde.

1 12 pagina's, ingenaaid, f 19,50

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.

Postbus 25,4460 AA Goes, Telefoon 0113-215591

Beroepen te Enschede-Zuid: H. Pathuis te Urk; te Rotterdam-Delfshaven: J.B. Wilmink te Hilversum; te IJsselmuiden-Grafhorst: T.C. Zwarts te Zuidbroek. Bedankt voor Axel en voor Wadinxveen: A.O. Reitsma te Bunschoten-West: voor Pretoria (wijk West van Die Vrije Gereformeerde Kerk): A. de Graaf te Blokzijl c.a. en Marknesse.

Beroepbaarstelling

Kampen - De classis Kampen heeft P. Boonstra te Kampen (☎ (038) 333 12 50), preparatoir geëxamineerd en beroepbaar gesteld.

Afscheid

Op zondag 26 mei jl. heeft ds. P.J. de Haan afscheid genomen van de gemeente te Grijpskerk en Niezijl (Gr.). Hij is naar Stadskanaal (wijk Zuid) vertrokken waar hij op 16 juni a.s. intrede hoopt te doen. Er vonden twee afscheidsdiensten plaats t.w. in Niezijl om 9.30 uur in het eigen kerkgebouw van de gemeente, Kerkpad 1 en in Grijps-

kerk om 14.00 uur, Groningerstraatweg 27.

Vergaderschema Generale Synode

Berkel en Rodenrijs - In de week van 20-24 mei jl. vonden plenaire vergaderingen plaats op de volgende dagen: dinsdagmorgen 21 mei (BEK-rapport (gedeelte Benin) en ontvangst van delegatie uit Benin); woensdagavond 22 mei (Aanvullende Steunverlening Evangelisatiewerk en Hoge Overheid); donderdagmiddag 23 mei (contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken); vrijdagmorgen 24 mei (Bijbelvertaling en de behandeling van een appèlschrift).

Verkoop 'De Schutse'

Hoogeveen - Kerkgebouw 'De Schutse' (een voorn. synagoge, sinds 1948 eigendom van de gemeente te Hoogeveen) zal in de loop van dit jaar verkocht worden. Het gebouw (in gebruik bij wijk West) is te klein geworden voor de gemeente aldaar en dus wordt het

Uit de kerken

gebouw overgedaan aan de Baptistengemeente Hoogeveen. Vanaf 1 juli a.s. worden (voorlopig) dubbele diensten georganiseerd in het kerkgebouw aan de Bentinckslaan. De Baptistengemeente heeft 'De Schutse' aangekocht wegens groei van wijkgemeente 'De Weide', die tot dan toe erediensten hield in de lokalen van de chr. basisschool 'De Regenboog'.

Adreswijzigingen e.d.

Bergschenhoek * *Scriba*: A.J. Nieuwlaat, Clematisdreef 14, 2665 RG Bleiswijk, a (010) 521 21 81. *Diaconie*: P. Gorter, Ds. Van Couwenhovenlaan 148, 2661 BJ, ☎ (010) 521 25 84 (pag. 141).
Curaçao * *Scriba*: A. v.d. Linden, Curasol P 35, Ned. Antillen (pag. 130).
Delft * *Predikant*: M. van Veelen, Adama van Scheltemaplein 63, 2624 PH (pag. 23 + 134-135).
Eemdijk * *Scriba*: R. de Graaf, Eemdijk 65, 3754 ND, ☎ (033) 298 85 72 (pag. 110).
Hoogeveen * *Scriba*: H.F. de Vries, Witbol 3a, 7908 RA, a (0528) 23 04 92 (pag. 67).
Kampen * *Scriba* I (kerk. bureau en kerkenraad): H. de Boer, Tormentil 59, 8265 DL, = (038) 332 40 27 (pag. 83).
Musselkanaal-Valthermond * *Scriba*: S. van der Vinne, Exloërkijl Zuid 96, 9571 AE Tweede Exloërmond, a (0599) 67 12 72 (pag. 70).
Siegerswoude-Frieschepalen * *Scriba*: W. Jongsma, 't Paed 5, 9249 NM, u (0512) 30 19 29. *Diaconie*: W. Bijma, Lytse Leane 15, 9249 NL, ☎ (0512) 30 35 44 (pag. 57).
Tilburg * *Scriba*: H. Wijma, Casiopeia 18, 5175 VR Loon op Zand, ☎ (0416) 36 24 40 (pag. 154).

STICHTING AFBOW

De stichting Afbouw te Kampen stelt zich ten doel de beoefening van de gereformeerde theologie te bevorderen door met name te helpen bij de financiering van proefschriften ten dienste van promoties aan de Universiteit te Kampen.

Voor haar inkomsten is de stichting geheel aangewezen op giften van meelevende kerkleden.

Inlichtingen worden graag gegeven door het bestuur:

C. Trimp 038 - 331 48 69,
 B. Kamphuis 038 - 332 62 48 en
 J.G. de Kimpe 038 - 331 63 84.

Giften, die fiscaal aftrekbaar zijn, worden graag ingewacht via bankrekeningno. 63.18.36.934.

ten name van Stichting Afbouw
 p/a Hoefblad 4
 8265 GM Kampen.

Postrekening van de Credit Lyonnais Bank

